

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ

Харківська державна академія дизайну і мистецтв

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет «Образотворче мистецтво»

(назва факультету)

Кафедра монументального живопису

(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломної роботи бакалавра

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему ЖИВОПИСНЕ ПАННО

«КРІЗЬ ЧАС»

Виконав магістрант

другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво»,
декоративне мистецтво, реставрація»

галузі знань 02 «Культура і мистецтво»

(шифр і назва спеціальності)

ОПП «СУЧАСНІ ВІЗУАЛЬНІ ПРАКТИКИ»

спеціалізації «Монументальний живопис»

(назва освітньо-професійної програми)

Максим ПОЛИВЯНИЙ

(ім'я та прізвище)

Керівник

(ім'я та прізвище)

проф. Володимир НОСЕНКОВ

Консультант

(ім'я та прізвище)

проф. Євген КОТЛЯР

Харків – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І. АВТОРСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ.....	6
РОЗДІЛ ІІ. АНАЛІЗ АНАЛОГІВ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	10
РОЗДІЛ ІІІ. ОБҐРУНТУВАННЯ ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ЗАДУМУ	15
3.1. Історичний аспект розвитку муралу.....	15
3.2. Техніко-технологічні засоби та поетапність створення муралу	16
3.3. Збір та систематизація підготовчого матеріалу та розробка ескізної частини.....	16
3.4. Розбір об'єкту.....	20
ВИСНОВКИ.....	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	25
АЛЬБОМ ІЛЮСТРАЦІЙ.....	26
СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ.....	45

ВСТУП

Монументальне мистецтво є невід'ємною складовою культурного розвитку суспільства, що втілює ідеї, символи та естетичні цінності свого часу у масштабних художніх формах. Панно, як один із видів монументального мистецтва, займає особливе місце завдяки своїй здатності синтезувати живопис, графіку та архітектуру, створюючи цілісні художні образи, які гармонійно вписуються у простір.

У сучасному світі панно виконує не лише декоративну функцію, але й комунікативну — через символіку та художні засоби воно передає глибокі сенси, впливає на сприйняття простору та ідентичність місця. Воно може прикрашати стіни громадських будівель, житлових комплексів чи виступати як самостійний художній об'єкт, сприяючи формуванню культурного середовища.

Актуальність дослідження монументального мистецтва, зокрема панно, полягає у його значенні для культурної спадщини, можливостях розвитку сучасних тенденцій мистецтва та впливу на естетичне виховання суспільства. Ця робота спрямована на аналіз основних принципів створення панно, дослідження їхньої історичної еволюції та ролі у формуванні архітектурного середовища.

Живописне панно – це форма мистецтва, що гармонійно поєднує художній малюнок з архітектурними елементами. Цей жанр може виконуватись у різних стилях і тематиках, використовуючи різноманітні техніки – від класичного олійного живопису до сучасних методів, таких як аерографія чи графіті.

Живописні панно не лише прикрашають інтер'єр, але й нерідко несуть у собі глибокий символізм. Вони можуть зображати історичні події, культурні цінності або відображати атмосферу простору, створюючи настрій та підкреслюючи його призначення. Це поєднання естетики та змістовності демонструє майстерність художника й дозволяє передати ідеї й емоції через масштабність і виразність твору.

Тема українського пейзажу сьогодні є особливо актуальною, адже вона стає не лише символом природної краси, а й уособленням національної ідентичності,

духовної стійкості та культурного спадку українців. У часи змін та викликів український пейзаж постає як джерело натхнення, розради та гордості за свою землю.

Українські краєвиди — це більше, ніж просто природа; вони символізують боротьбу та любов до рідної землі. Поля, ліси, степи, гори і річки стають уособленням сили народу, його здатності відроджуватися навіть після найважчих випробувань. Тема пейзажу зараз тісно переплітається з темою стійкості нації, яка захищає свою землю.

Пейзажі України не лише надихають художників, поетів і музикантів, а й стають елементом візуальної культури, через який інші народи пізнають Україну. Картини, фотографії та відео з українськими краєвидами, популярні в медіа і соцмережах, формують уявлення світу про Україну як країну з багатою природою та глибокою культурою.

У складні часи краса природи стає джерелом спокою та натхнення. Пейзажі нагадують людям про вічну цінність життя, дарують відчуття зв'язку з землею та допомагають знайти рівновагу. Художні твори, які відтворюють українські пейзажі, стають своєрідною терапією для багатьох.

Актуальність українського пейзажу нині виходить за межі мистецтва. Це — дзеркало сучасності, яке нагадує про цінність рідної землі, національну ідентичність та силу природи, здатну об'єднувати і надихати людей. Пейзаж стає символом України, її краси, багатства і духу.

Метою створення живописного панно є показати образ української природи, її мудрість, чистоту і самобутність, яка крізь роки не втрачає свою красу та ідентичність. Я хочу передати різноманітність станів нашої природи, життя на полотнах від світанку до заходу сонця, яке нагадує про нерозривний зв'язок людини з природою, красу простих речей і силу гармонії у кожній миті, показати різні пори року: літню ранкову свіжість і густий туман, зимовий морозний вечір і осяяну місяцем ніч. Саме через яскравість кольору робіт, я розкриваю все багатство нашої природи, її велич простору і чарівність моменту на полотні.

Український пейзаж – це не просто зображення, це своєрідна мова, якою природа спілкується з нами, нагадуючи про зв'язок між минулим і майбутнім, про те, що ми є частиною чогось більшого й прекрасного. Моя мета була не лише відтворити красу української природи, але й передати ту емоцію, яку вона викликає в моїй душі.

Відображаючи пейзажі на полотні, я не просто їх копіював, а намагався розкрити їхню душу, щоб глядач міг відчувати той же захват, який відчуваю я, передати через призму себе, реальний український пейзаж.

Структура та обсяг роботи. Робота складається з вступу, трьох основних розділів, підрозділів, висновків, списку використаних джерел та альбому ілюстрацій, якій становить два додатки.

До виконання всього обсягу роботи увійдуть: пояснювальна записка, фотографії зібраних матеріалів, виконання панно яке складається з десяти полотен 50 х 50 см і разом має розмір 100 х 250 см , та виконання проектної частини (архітектурної прив'язки).

РОЗДІЛ I

АВТОРСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Живописне панно "Крізь час" є візуальною історією, що відображає еволюцію українського пейзажу. Воно покликане створити зв'язок між минулим, сучасністю і майбутнім.

Пейзажі передають культурний код природи. Природа як відображення національного духу, що втілює любов до свободи, гармонію та зв'язок поколінь.

Кожен пейзаж викликає певний настрій: спокій, натхнення, тугу чи радість. Це підсилює взаємодію глядача з полотном.

В роботі сучасний погляд на традиційний жанр. На полотнах поєднуються класичні техніки та інноваційні підходи до створення кольорової гами й композицій, що відповідають вимогам сучасного мистецтва.

Мінімалістичний пейзаж у сучасному українському мистецтві набуває популярності як спосіб переосмислення традиційного жанру. Простота і лаконічність форм дозволяють передати глибокі емоції та символізм природи, не перевантажуючи композицію деталями.

Сучасний мінімалізм у пейзажі зосереджується на основних елементах: горизонті, грі світла і тіні, текстурі землі, неба чи води. Художники уникають зайвих деталей, щоб підкреслити гармонію ліній і форм.

Український мінімалістичний пейзаж не просто відтворює краєвиди, а символізує внутрішні переживання. Наприклад, порожнє поле може асоціюватися з тишею, рівновагу чи тугою, а лінія горизонту — з надією.

У мінімалістичному пейзажі часто використовуються цифрові технології, акрил, монохромна графіка або техніки змішування, що дозволяє створити текстури й ефекти, які важко досягти традиційними методами.

На полотні може бути лише лінія горизонту, небо й кілька тональних переходів, але глядач відчуває велич простору.

Білі поля, чорні лінії дерев і пастельне небо створюють ідеальний фон для роздумів про красу простоти.

Мінімалізм в українському пейзажі відповідає потребам сучасного суспільства:

- Прагнення до спокою та рівноваги в умовах стресу і шуму.
- Сприйняття природи як джерела натхнення й медитації.
- Сучасна естетика, яка гармонійно виглядає в житлових і громадських просторах.

Загальна ідея панно — показати велич і красу, різноманітність нашої природи, яке зображає еволюцію українського пейзажу в різних станах, підкреслюючи нерозривний зв'язок між природою, історією та людським духом. Основною ідеєю панно є показ гармонії і змін природи крізь часи року, доби та емоційні стани.

"Крізь час" — це подорож через багатогранність української природи, яка стає свідком і учасником історії. Панно ілюструє, як природа зберігає свою красу й значимість у різні періоди часу, демонструючи циклічність життя та силу відродження.

Світанок: Початок життя, народження нового дня. Символізує надію та потенціал.

Полудень: Пік енергії, розквіт природної сили та людської діяльності.

Захід: Період спокою, переосмислення, емоційного тепла.

Ніч: Мить тиші, відновлення і підготовки до нового циклу.

Пори року:

Весна: Відродження, молодість, пробудження природи після зими.

Літо: Багатство, родючість, розквіт.

Осінь: Дозрівання плодів, спокій і краса завершеності.

Зима: Тиша, мудрість, очікування нового початку.

Панно показує, як природа відображає епохи України: спокій вільних степів, гірські шляхи, які бачили козацькі війська, поля, що стали свідками трагедій і перемог, але завжди залишаються джерелом сили для народу.

Гра світла і тіні використовується для підкреслення емоційного настрою кожного стану природи.

Українські ландшафти залишаються незмінними свідками історії, зберігаючи красу навіть у найважчі часи, зміна станів природи нагадує про постійний рух часу, але також про вічну надію і відродження.

Незалежно від епохи чи подій, природа залишається джерелом натхнення та сили.

Живописне панно спрямоване на глибоке емоційне занурення глядача, який може не лише побачити український пейзаж у всій його красі, а й відчувати зв'язок із власними коріннями, історією і надіями. Це нагадування про те, що час і простір є частиною одного великого циклу життя.

Композиція на кожній роботі з живописного панно ділиться на дві умовних частини:

Лінія горизонту - зображена на всіх роботах, відслідковується послідовністю і є меншою за простір безкрайнього неба.

Небо - яке займає більший простір на картинах і символізує повітря, простір, безмежність нашої природу і зв'язок між кожним полотном.

На картинах місяць і сонце мають глибоке символічне значення, пов'язане з природними циклами, емоціями та філософськими уявленнями про життя і гармонію. У контексті мистецтва, зокрема українського пейзажу, ці елементи виступають як потужні метафори, які збагачують зміст картини.

Сонце є джерелом світла, тепла і життя. На картинах воно символізує радість, процвітання і творчу силу.

- Схід сонця — новий початок, відродження.
- Полуденне сонце — активність, розквіт життя.
- Захід сонця — завершення циклу, мудрість і спокій.

У багатьох культурах, зокрема слов'янській, сонце є символом божественного початку, духовної гармонії та зв'язку між людьми і природою.

Місяць часто уособлює внутрішній світ, підсвідомість, інтуїцію і мрійливість. Він символізує спокій, нічне життя природи і час роздумів.

Фази місяця асоціюються з циклами життя, змінами і відновленням. Місяць на картинах нагадує про постійну зміну станів у природі і житті.

Місячне світло має ніжність і м'якість, що викликає почуття спокою, ностальгії чи легкого смутку. Воно створює атмосферу тиші та споглядання.

Ці образи додають картини не лише естетичної глибини, а й філософського сенсу, що спонукає до роздумів.

Це живописне панно сповнене гармонії: місяць, зорі, хати і нічне село, утворюють єдину симфонію, де кожен елемент має своє місце і своє значення. Вона нагадує про велич і спокій природи, про непохитність людського духу та про те, що, незважаючи на всі випробування, світло завжди освітлює шлях тим, хто готовий іти вперед.

РОЗДІЛ II

АНАЛІЗ АНАЛОГІВ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Для того щоб реалізувати композиційний задум дипломної роботи, був проведений аналіз картин та технік зокрема українських художників, які працювали та працюють у різних стилях в мистецтві.

Основа роботи це мінімалістичний пейзаж - це особливий художній напрям, що поєднує грандіозність природних форм із стриманістю в їхньому зображенні. У центрі уваги такого твору — чистота, лаконічність та символічна глибина, що досягаються мінімальними художніми засобами. Цей стиль демонструє, як у найпростішій композиції може втілюватися складність і велич навколишнього світу. Світло у таких пейзажах грає вирішальну роль. Воно може створювати глибокі тіні або заливати простір м'яким сяйвом світанку. Тінь додає загадковості, а світло — динаміки та життя.

Хочу почати з основи поняття "пейзаж". Український пейзаж є надзвичайно багатограним і мальовничим. Він охоплює безкраї степи, величні Карпати, густі ліси Полісся та ніжні береги Чорного моря. Природна краса України надихала багатьох художників, які створили унікальні шедеври, увічнюючи красу своєї землі.

Українська школа пейзажного живопису має багаті традиції, які формувалися під впливом унікальної природи країни, національної культури та історичних подій. Відомі українські художники-пейзажисти, які зробили значний внесок у розвиток цього жанру:

Архип Куїнджі (1841–1910)

Один із найвидатніших майстрів пейзажного живопису в історії мистецтва. Його роботи захоплюють не лише реалістичністю, але й майстерною грою світла та кольору, які створюють унікальну атмосферу. Українська природа була основним джерелом натхнення для Куїнджі, що дозволило йому створити пейзажі, які сповнені поезії, гармонії та символізму.

Головною рисою творчості Куїнджі є його віртуозне використання світла. Наприклад, у картині «Місячна ніч на Дніпрі» (Іл.1) художник передав магічне сяйво місяця над річкою, що створює відчуття реальної присутності.

Куїнджі прагнув не лише зобразити природу, а й викликати у глядача сильні емоції — від захоплення до спокою. Його пейзажі часто наповнені тихою медитативністю або драматичним настроєм.

Художник використовував насичені, але гармонійні кольори. Зелений, синій, золотистий і сріблястий часто зустрічаються в його картинах, створюючи ефект світіння.

Куїнджі вдало поєднував реалістичні деталі природи з романтичним баченням. Це дозволяло йому робити звичайні пейзажі монументальними і символічними.

У багатьох його роботах зображено пейзажі України: безкраї степи, річки, хлібні поля та захід сонця, які передають красу і спокій рідної землі.

Найвідоміші пейзажі художника:

«Місячна ніч на Дніпрі» (1880):

Одна з найзнаменитіших картин, яка відображає таємничу і чарівну атмосферу української ночі. Місячне світло грає на водній поверхні Дніпра, створюючи магічний ефект.

«Березовий гай» (1879): (Іл.2)

У цій роботі художник показав звичайний український пейзаж — березовий ліс, залитий яскравим сонячним світлом. Картина підкреслює красу простих і знайомих мотивів.

«Червоний захід сонця» (1890): (Іл.3)

Захоплення Куїнджі природними явищами знайшло вираз у драматичному зображенні заходу сонця, що освітлює степ яскравими червоними та золотистими відтінками.

«Степ» (1875): (Іл.4)

Полотно відображає безмежність українського степу, де горизонт зливається з небом. Картина передає велич і спокій природи.

- Світло:Символ божественного, духовного. Воно підкреслює гармонію природи та її ідеальність.

- Природа:Вічний символ життя і джерело натхнення. Вона виступає як естетичний і філософський простір, де людина знаходить мир і гармонію.

Пейзажі Куїнджі стали новим етапом у розвитку живопису. Його експерименти зі світлом і кольором вплинули на багатьох художників, а картини донині викликають захоплення глядачів. Роботи Куїнджі є своєрідним мостом між реалістичним і романтичним мистецтвом, нагадуючи про нерозривний зв'язок людини з природою.

Сергій Васильківський (1854–1917)

Васильківський гармонійно поєднував реалістичне відтворення деталей з романтичним баченням природи. Його пейзажі наповнені ліризмом, що підкреслює красу і велич української землі.

Художник акцентував увагу на символічних образах українських краєвидів: степи, козацькі могили, сільські хати, церкви, річки та ліси. Вони стали візуальним виразом національної ідентичності.

Васильківський чудово передавав гру світла і тіні. Його роботи часто наповнені сяйвом, яке створює враження тепла і простору.

Його картини вирізняються відчуттям простору. Вони часто зображають широкі горизонти степів, що нагадують про безмежність української природи.

Васильківський використовував багату і насичену кольорову гаму, яка чудово передає характер українського пейзажу — від яскраво-зелених луків до золотавих хлібних полів.

Степи України були улюбленою темою художника. Вони символізують свободу, простір і історичну пам'ять.

- Картина «Вечір» (Іл.5) передає спокій і велич природи у сутінках.

- У «Степ з чумаками» (Іл.6) зображено козацьку традицію, що підкреслює національну самобутність.

Васильківський часто звертався до історичних тем. Його пейзажі з козацькими могилами символізують героїзм і патріотизм.

- «Козаки в степу» (Іл.7)— це не лише зображення природи, а й ода історії України.

У картинах художника можна побачити ідилічні сцени з сільського життя. Зображення хат, садів, і річок створюють теплий і затишний образ України.

Васильківський умів передавати настрій природи: ранковий туман, полуденну спеку чи вечірній спокій.

Іван Айвазовський (1817–1900)

Його творчість, переважно присвячена морським пейзажам, є неперевершеним прикладом майстерності у зображенні природи.

Айвазовський спеціалізувався на зображенні моря у різних його станах: від спокійної поверхні до бурхливих штормів. Його найвідоміша картина – "Дев'ятий вал" (1850) (Іл.8)— демонструє міць природи та боротьбу людини за виживання.

Однією з найхарактерніших рис його робіт є майстерна передача світла. Айвазовський створював ілюзію сяйва сонця, місячного світла чи блискавки, що надає його картинам глибини та реалістичності.

Його пейзажі завжди наповнені драматизмом або гармонією, передають сильні почуття: від спокою й умиротворення до страху перед силою стихії.

Айвазовський часто працював із пам'яті, не використовуючи натури. Це дозволяло йому створювати ідеалізовані, майже фантастичні пейзажі, які передають загальне враження від природи, а не її конкретну копію.

У багатьох картинах головний акцент зроблено на водній стихії – хвилі, бризки, тумани передані так, що здаються живими.

Відомі пейзажі Айвазовського:

"Дев'ятий вал" (1850) – величне зображення морської бурі та символ людської боротьби.

"Чорне море" (1881) (Іл.9)– мінімалістична, але глибоко емоційна картина, що передає спокій і силу моря.

Айвазовський не тільки був великим майстром пейзажу, але й своєю творчістю вплинув на розвиток романтизму в мистецтві. Його картини залишаються джерелом натхнення для художників і шанувальників природи з усього світу.

Тетяна Яблонська

Вона стала однією з найбільш знакових художниць ХХ століття. Її пейзажі наповнені життєрадісністю, наприклад, робота «Ранок» (Іл.10) передає атмосферу українського села через яскраві фарби і теплоту.

Українські пейзажі відображають не лише природу, а й дух народу, його традиції та любов до рідної землі. Наприклад Карпати та Крим часто ставали джерелом натхнення для митців завдяки своїй драматичній красі та унікальній флорі й фауні. Багато українських пейзажистів інтегрували національні мотиви, поєднуючи природу із зображенням народного побуту.

Український пейзаж — це справжнє багатство, яке відкриває перед глядачем величезну палітру кольорів і емоцій, що віддзеркалюють душу народу.

Українські художники-пейзажисти завжди зображали природу як символ національної культури і душі. У їхніх роботах — безкраї поля, Карпати, річки, ліси й степи, що втілюють любов до рідної землі та її духовну глибину.

Пейзаж в українському мистецтві — це не лише зображення природи, але й спосіб осмислення зв'язку між людиною та її середовищем.

РОЗДІЛ III

ОБГРУНТУВАННЯ ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ЗАДУМУ

3.1 Аспект розвитку монументально-декоративного панно

Монументально-декоративне панно — це багатогранний вид мистецтва, який поєднує в собі естетичну, ідеологічну та функціональну складові. Воно виникло як форма художнього вираження, що прикрашає архітектурні споруди й одночасно відображає дух епохи, культурні традиції та суспільні цінності. Його розвиток пройшов через низку важливих етапів, кожен з яких додав нові художні засоби, техніки та значення.

Монументально-декоративне панно завжди мало тісний зв'язок з архітектурою, доповнюючи її й створюючи єдиний художній ансамбль. Його функції еволюціонували з часом:

Виконувало сакральну функцію, слугуючи засобом прославлення богів і царів (фрески в храмах, палацах).

У середньовіччі переважала релігійна тематика, панно розповідало історії для неписьменних, наприклад, у вигляді вітражів і мозаїк у церквах.

Сьогодні панно набуває декоративного характеру, але також слугує засобом ідеологічного впливу, наприклад, у мистецтві соцреалізму чи пропагандистських розписах.

Акцент робиться на естетиці й інноваціях, використанні нових матеріалів та інтерактивності.

Розвиток монументального панно завжди йшов у ногу зі зміною художніх стилів і тенденцій:

Класичні техніки: Від стародавніх мозаїк до ренесансних фресок, панно орієнтувалося на реалістичність, деталізацію та гармонію з архітектурою.

У XX столітті з'являються експерименти з абстракцією, геометрією, яскравими кольорами та несподіваними формами.

Використання динамічних проєкцій, діджиталізації та нових технік, таких як друк на склі чи металі, створюють панно як мистецький об'єкт, що часто виходить за межі традиційного розуміння жанру.

Монументально-декоративне панно — це не просто декоративний елемент. Це форма мистецького висловлювання, яка несе в собі ідеологічний, культурний та естетичний контексти. Його розвиток відображає загальні тенденції в мистецтві, суспільстві та технологіях, а сам жанр продовжує еволюціонувати, зберігаючи зв'язок із традиціями та водночас відповідаючи викликам сучасності.

3.2. Техніко-технологічні засоби та етапи створення панно

Техніко-технологічний процес створення панно на тему «Крізь час» не включає у себе застосування новаторських технік. Це класичний акриловий розпис на полотнах майже без використання фактури. Для створення панно використані такі матеріали:

- ґрунтовані полотна 50 x 50 см (10 шт);
- акрилові фарби.

3.3. Збір та систематизація підготовчого матеріалу та розробка ескізної частини

Чітко обґрунтована послідовність виконання завдань сприяє об'єднанню знань, навичок і вмінь у єдину стратегію розвитку роботи над живописом — від збирання підготовчих матеріалів до втілення авторського задуму на полотні.

В ході роботи розглядалася наукова та мистецтвознавча література, велася робота над пошуком образів, розвитком сценарію та сюжетно- композиційним вирішення. При розробці даної теми аналізувалися форми та види проявів культовості у живописі. Особлива увага приділялася дослідженню гри кольору і світла на полотнах художників.

Перший етап при створенні декоративного панно — вибір сюжету. Обрана смислова сюжетна композиція повинна відповідати сучасним течіям, актуальності і

відрізнятися оригінальністю. В процесі виконання ескізів і начерків здійснюється вибір найбільш цікавого композиційного рішення. Наступний етап — розробка ескізних проектів і вибір формату: виконувалися різні пошукові композиційні ескізи.

Для досягнення поставлених цілей був проведений ряд пошуку композиційних мас та ритмічних форм, був вибір щодо розділення композиції на 10 окремих полотен. (Іл 22). Колористичне рішення обране у яскравій кольоровій гаммі. Аналізувалися композиційні та художньо-стильові рішення художників ХХ століття.

Формат і розмір зображення.

Зміст композиції визначає і вибір формату панно. Оптимальна компоновка вимагає вибору одного, найбільш відповідного образної суті постановки формату (квадратного, вертикального, горизонтального). Я обрав саме квадратний формат кожного полотна, бо він більш придатний для оповідної композиції і створює враження присутності в часі полотен.

Точка зору.

Ключовим аспектом створення композиції є правильно обрана точка зору, яка визначається рівнем лінії горизонту (ракурсом). Кожен сюжет вимагає своєї унікальної точки зору та відповідного горизонту, щоб максимально передати задум автора. Горизонт на рівні очей створює спокійне та врівноважене враження. Високий горизонт розширює простір картини, надаючи природним пейзажам величності та грандіозності. Низький горизонт, навпаки, додає композиції монументальності, підкреслюючи масштабність зображених об'єктів. Цей ракурс особливо ефективний, коли художник прагне акцентувати велику вагомість чи розміри елементів сцени.

Гармонія та цілісність композиції залежать від уміння художника органічно поєднувати всі елементи та підпорядковувати другорядне головному. Недоречно, якщо в композиції увага глядача перш за все привертається до другорядних деталей, залишаючи ключові елементи непоміченими. Кожен елемент у композиції має бути

не лише доречним, але й суттєво доповнювати авторський задум, вносячи нові смислові акценти в його розкриття.

Композиційний центр.

Ключовим елементом при створенні ескізного проєкту є композиційний центр, адже правильна побудова композиції забезпечує гармонію форми і змісту, посилює емоційний вплив і визначає зорове сприйняття простору, наприклад, інтер'єру.

Рівновага зображення.

Будь-яка композиція повинна бути врівноваженою. Композиційна рівновага залежить від розташування основних мас композиції, від організації композиційного центру, від пластичної і ритмічної побудови композиції, від її пропорційних членувань, від колірних, тональних і фактурних відносин окремих частин між собою і цілим, тощо. Форма, напрям, місце розташування предметів у стійкій композиції взаємо обумовлюють один одного, викликаючи відчуття спокою і впевненості.

Вибір побудови або структури твору залежить від художнього бачення автора, від його бажання знайти більш виразну композицію для створення конкретного художнього образу.

Контраст.

У контрастній композиції відбувається гармонійне поєднання протилежних характеристик і елементів, що ґрунтується на принципі протиставлення. Це може проявлятися у взаємодії високого і низького, чітких ліній і розмитих плям, темного і світлого. Контраст не лише виділяє ключові частини зображення, акцентуючи на них увагу, але й наповнює твір динамікою, передаючи енергію та силу художнього задуму.

Однією з головних особливостей контрастної композиції є її здатність створювати активний візуальний вплив, що утримує увагу глядача та підсилює

емоційне сприйняття. Завдяки цьому вона стає інструментом для виразного розкриття ідеї твору та формування візуальної напруги.

Ритм.

Ритм відіграє ключову роль у створенні виразної декоративної композиції, забезпечуючи гармонію та взаємозв'язок образотворчих елементів на площині. Ритмічна організація дозволяє чергувати різні фігури або елементи, додаючи динаміки та логічності загальній структурі. Таке чергування може супроводжуватися поступовим збільшенням або зменшенням певних характеристик, таких як розміри, кути повороту, ступінь складності, насиченість кольору чи тону, а також рівень графічної чи декоративної деталізації форми.

Цей підхід дозволяє створювати композиції, що привертають увагу своєю ритмічною цілісністю, водночас зберігаючи індивідуальність кожного елемента.

Світлотінь і колір.

Вони є ключовими аспектами художньої композиції, що визначають її виразність і стиль. Обраний мотив може бути виконаний в умовному кольорі, із заздалегідь визначеною палітрою, яка базується на поєднанні споріднених або споріднено-контрастних кольорів. Такий підхід надає роботі умовності, характерної для стилізації та декоративності.

Щоб правильно встановити колірні співвідношення, необхідно одночасно враховувати три основні властивості кольору. У живописі важливо не лише точно відтворити тон кожного зображуваного предмета, але й визначити, як кожен тон взаємодіє з іншими, з огляду на характер освітлення, просторове середовище та загальний задум. Важливим є також дотримання світлотіньових відносин, які допомагають підкреслити об'єм і глибину зображення.

У даній роботі ця гармонія реалізована через використання яскравого колірного тону, що об'єднує всі елементи композиції.

3.4. Розбір об'єкта

Монументальний живопис набуває цілісність і завершеність лише у взаємодії з усіма складовими архітектурного ансамблю. Бажання урізноманітнити свій інтер'єр, надати йому нотки неповторності, загадковості та досконалості притаманне людині з найдавніших часів.

Живописне панно може викликати різні емоції і враження, одні грають історичну роль, інші розважальну або естетичну.

Для мого твору, було обрано Музей сучасного українського мистецтва Корсаків (МСУМК) у Луцьку — це унікальний культурний простір, присвячений сучасному українському мистецтву. Розташований у культурно-розважальному центрі «Адреналін Сіті», музей є одним із найбільших і найвпливовіших арт-інституцій Заходу України.

МСУМК створено з метою популяризації сучасного українського мистецтва, підтримки митців та збереження культурної спадщини. Його місія полягає в інтеграції національного мистецтва у світовий контекст, а також у розкритті його багатогранності й актуальності.

У музеї зібрано понад 8000 експонатів, що включають живопис, графіку, скульптуру, інсталяції, фотографію та цифрове мистецтво. Роботи охоплюють період від другої половини XX століття до сьогодення.

Інтер'єр музею спроектовано таким чином, щоб максимально адаптувати простір для демонстрації різних форм мистецтва. Просторі зали з природним освітленням створюють атмосферу для занурення у творчість.

У музеї представлені роботи митців, які досліджують актуальні теми: екологія, національна ідентичність, соціальні проблеми, технічний прогрес і взаємодія людини з природою.

У музеї використовуються сучасні технології, які дозволяють інтерактивно взаємодіяти з експонатами: цифрові інсталяції, відеоарт, мультимедійні екрани.

Музей організовує лекції, майстер-класи, зустрічі з художниками та кураторські екскурсії. Це створює платформу для спілкування між митцями, глядачами й дослідниками мистецтва.

МСУМК формує образ Луцька як важливого культурного центру України, де сучасне мистецтво стає доступним і зрозумілим для широкої аудиторії.

Завдяки своїй унікальній концепції та масштабній колекції музей приваблює туристів і любителів мистецтва з усього світу.

Музей сучасного українського мистецтва Корсаків у Луцьку — це унікальне місце, яке об'єднує традиції й інновації в сучасному українському мистецтві. Живописне панно, присвячене українській природі, стане ідеальним доповненням до цього простору, підкреслюючи його місію — збереження і популяризацію української ідентичності через мистецтво.

Панно, яке ілюструє пейзажі України, підкреслить зв'язок сучасного мистецтва з національними традиціями. У музеї, де експонуються твори, що показують багатогранність українського мистецтва, таке панно стане важливим символом єдності минулого й сучасного.

Завдяки сучасним технікам виконання і використанню актуальних художніх прийомів панно природно впишеться в архітектурний стиль музею. Великоформатна робота може стати центральним елементом одного з виставкових залів, створюючи потужний візуальний акцент.

Панно, яке показує зміну станів природи, ідеально вписується в концепцію музею, який розповідає про українську самобутність. Це дасть змогу відвідувачам глибше відчути багатство і красу рідної землі.

Також сприятиме емоційному зануренню відвідувачів у контекст українського мистецтва. Воно стане місцем для зупинки, рефлексії та фотографування, що також популяризує музей через соцмережі.

ВИСНОВКИ

Тема українського пейзажу є надзвичайно актуальною для створення живописного панно, оскільки вона поєднує культурний та символічний аспекти української ідентичності.

Серія живописних панно, створена в межах дипломної роботи, є синтезом національної ідентичності, багатогранної краси української природи та сучасного мистецького бачення. Основною ідеєю цього проекту було відтворення пейзажів України в різних станах природи, доби, часу та емоційного настрою, що дозволило показати унікальність і велич рідної землі через художній образ.

Робота вдало демонструє багатство та різноманітність українських ландшафтів. Панно показують, як природа змінюється в різні пори року та час доби, що підсилює динамічність і багатогранність композицій.

Кожне панно не лише відтворює реальний пейзаж, а й передає його внутрішній зміст. За допомогою кольору, світла і композиційного рішення підкреслено символічне значення природи: її циклічність, зв'язок з історією і культурою, здатність впливати на емоції глядача.

У роботі використано інноваційні техніки, поєднано класичні традиції з елементами сучасного мистецтва. Це дозволило створити візуально привабливі та концептуально насичені композиції, які відповідають актуальним тенденціям у живописі.

Панно наголошують на важливості збереження природи як частини культурної спадщини України. Робота сприяє формуванню любові до рідної землі та відчуття гордості за її красу.

Серія має не лише художню, а й просвітницьку роль. Вона здатна надихати глядача, сприяти глибшому розумінню краси природи та взаємозв'язку людини і довкілля.

Створена серія живописних панно стала втіленням ідеї гармонії природи, її впливу на людину та національну свідомість. Вона підтверджує значущість українського пейзажу в сучасному мистецтві як джерела натхнення, символу національної ідентичності та емоційного зв'язку з рідною землею.

Відповідно до проведеного дослідження, необхідно узагальнити результати поставлених задач:

1. Аналіз літератури та зразків живопису дозволив зрозуміти як зображати контраст світла і тіні, живописні особливості роботи. Живописне панно перестало бути безпосередньо прив'язаним до архітектурної середи, придбало більшу самостійність, що дозволило отримати більшу художню та змістову варіативність. Зловити ефект гри світла і тіні сприяло актуалізації ролі монументально-декоративного живописного панно в сучасному мистецтві. У даній роботі був зроблений акцент на монументальність форми для повноти розкриття теми та глибини її впливу через художні образи. За основу взята сюжетна композиція. Підібрана техніка та матеріали впливають на емоційний стан глядача, занурюють його в різні часи.

2. Проведення науково-дослідницької роботи дозволило зрозуміти історію українського пейзажу, його особливості, причини формування та вплив на свідомість людини. Було з'ясовано, що це дуже цікаво і актуально в наш час. Завдяки аналізу творів в області мистецької діяльності художників вдалося прослідкувати кольорову гамму, настрій. Властива образність полотнам відомих майстрів диктувало подальше трактування обраного художнього образу. Проведене дослідження узагальнює різноманіття трактувань культовості, зводить дане явище до понять взаємозв'язку та відношень, де головним елементом являється Людина.

3. Пошук образів та сюжетно-композиційних рішень робився на основі розгляду робіт художників-пейзажистів, віршів, оповідань і історичних джерел.

Пошук образів та сюжетно-композиційних рішень для живописного панно є надзвичайно важливим етапом у створенні цього художнього твору, оскільки саме від них залежить глибина змісту та емоційний вплив на глядача. Тема пейзажу надає широкий простір для творчих рішень.

Композиційно важливо знайти гармонійний баланс між динамікою сюжетних сцен і атмосферою спокою, властивою степовим пейзажам, що є невід'ємною частиною української природи і її пейзажу.

Використання світлотіньових контрастів та колористичних акцентів дозволяє підсилити емоційний зміст панно, зробивши його більш виразним і насиченим.

4. Результатом творчої та дослідницької діяльності стало успішне досягнення поставленої мети, виконання всіх визначених завдань і реалізація проектної частини. У процесі створення живописного панно було детально вивчено та проаналізовано специфіку роботи над декоративною композицією, особливості використання прийомів стилізації, а також вдосконалено знання в галузі кольорової гармонії. Особливу увагу приділено практичному опануванню технологій роботи з акриловим живописом, що дало змогу розвинути професійні навички. Завдяки продуманій кольоровій гамі вдалося передати атмосферу єднання, а образи, створені у панно, максимально глибоко відобразили задану тему.

У ході дослідження розглянуто ключові смислові та художньо-образні аспекти композиції панно. Проаналізовано індивідуальні прийоми стилізації, які пов'язані з творчою самобутністю авторів, та ті методи, що відображають загальні тенденції у формуванні художніх рішень монументального живопису. Вивчення цих підходів дозволило знайти гармонійний баланс між індивідуальним стилем і традиційними декоративними принципами, що значно збагатило загальний задум і якість виконання роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. URL: <https://artarsenal.in.ua/vystavka/ukrayinskyj-pejzazh/>

2. URL: https://www.instagram.com/msumk_lutsk/
3. Енциклопедія історії України URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=chumaky
4. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3006880-ivan-ajvazovskij-1-korol-stihij.html>
5. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ivan-aivazovsky-ukrayina-kartyny/32941290.html>
6. URL: <https://www.wikiart.org/uk/yablonska-tetyana-nilivna>
7. Творчість, Федір Кричевський URL: <https://www.wikiart.org/uk/fedir->
8. Творчість, Віктор Гонтарів. URL: <https://esu.com.ua/article-30797>
9. Творчість, Михайло Бойчук. URL: <https://winp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/zhovten/30/1882-narodyvsya-myhaylo-boychuk-hudozhnyk->
10. URL: <https://suspilne.media/culture/181929-10-genialnih-ukrainskih-hudoznikiv-akih-znae-uves-svit/>

АЛЬБОМ ІЛЮСТРАЦІЙ

Іл.1. Архип Куїнджі "Місячна ніч на Дніпрі" 1880

Іл.2. Архип Куїнджі «Березовий гай» (1879)

Іл.3. Архип Куїнджі «Червоний захід сонця» (1890)

Іл.4. Архип Куїнджі «Степ» (1875)

Іл.5. «Вечір»

Іл.6. Сергій Васильківський «Степ з чумаками»

Іл.7. Сергій Васильківський «Козаки в степу»

Іл.8. Іван Айвазовський "Дев'ятий вал" (1850)

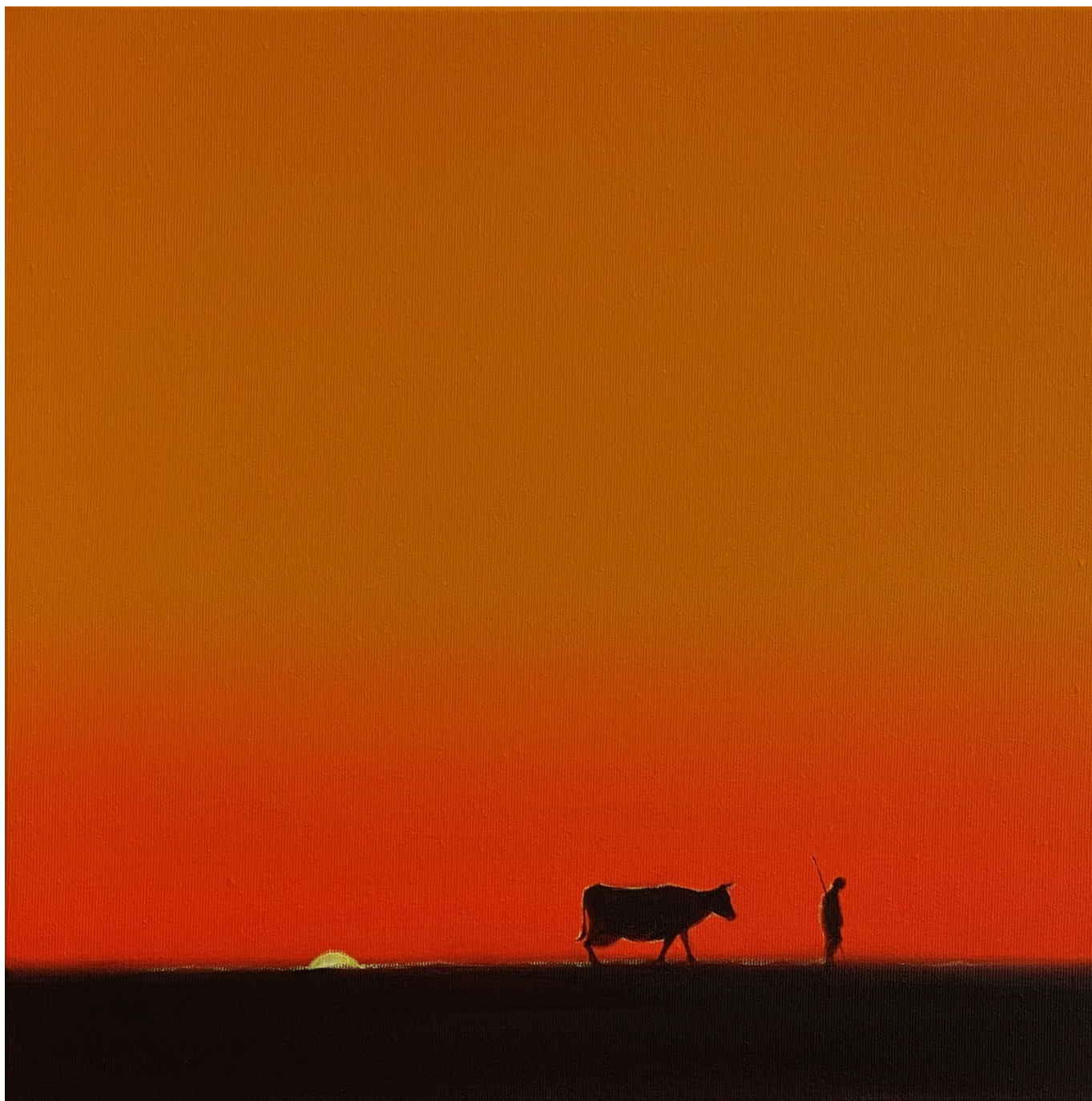
Іл.9. Іван Айвазовський "Чорне море" (1881)

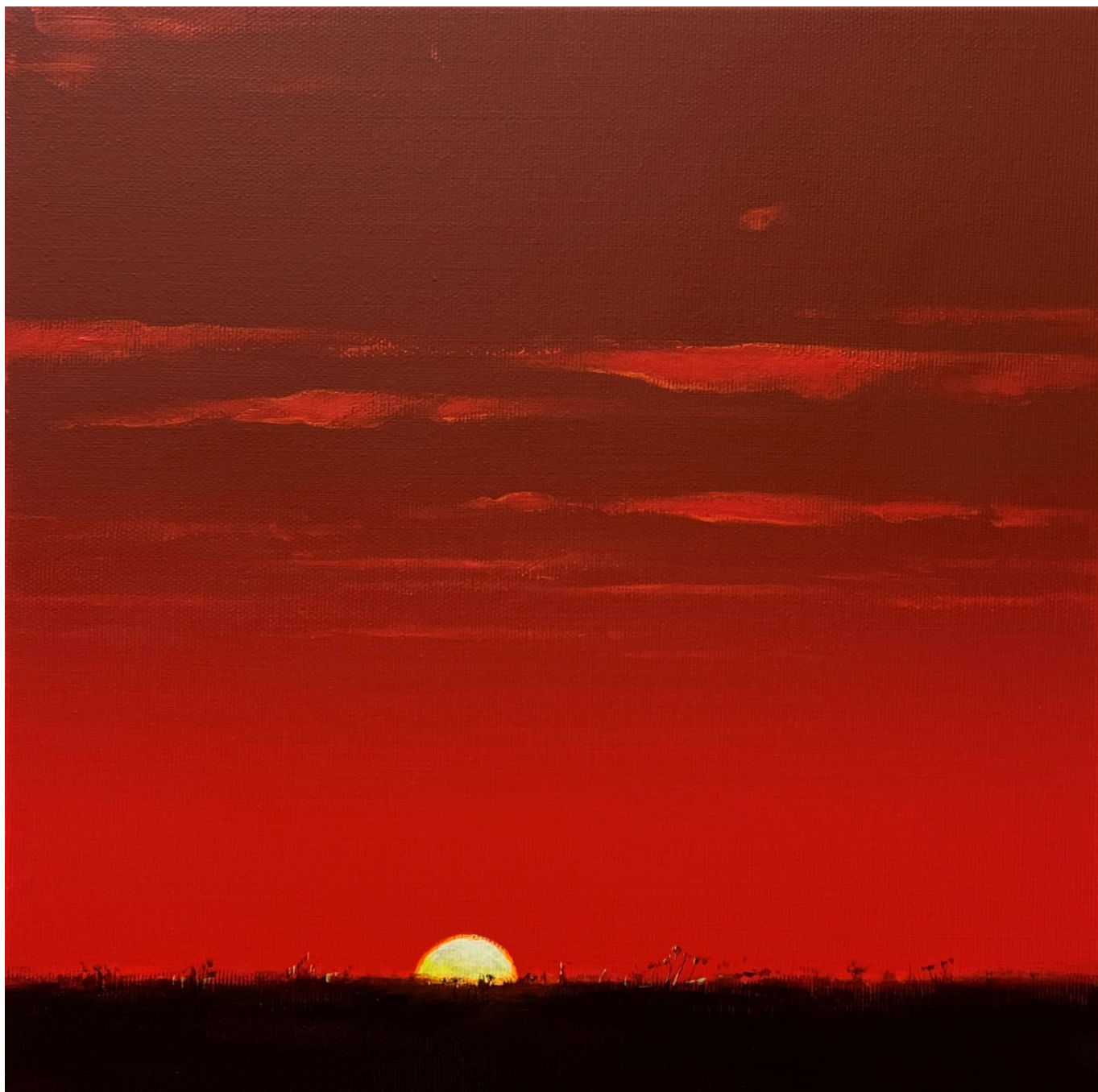
Іл.10. Тетяна Яблонська "Ранок"

Іл.11. Максим Поливняний, цифрові начерки в Procreate, пошук

Іл.12. Максим Поливняний, частина живописного панно

Іл.13. Максим Поливняний, частина живописного панно

Іл.14.Максим Поливняний, частина живописного панно

Іл.15. Максим Поливяний, частина живописного панно

Іл.16. Максим Поливняний, частина живописного панно

Іл.17. Максим Поливняний, частина живописного панно

Іл.18. Максим Поливяний, частина живописного панно

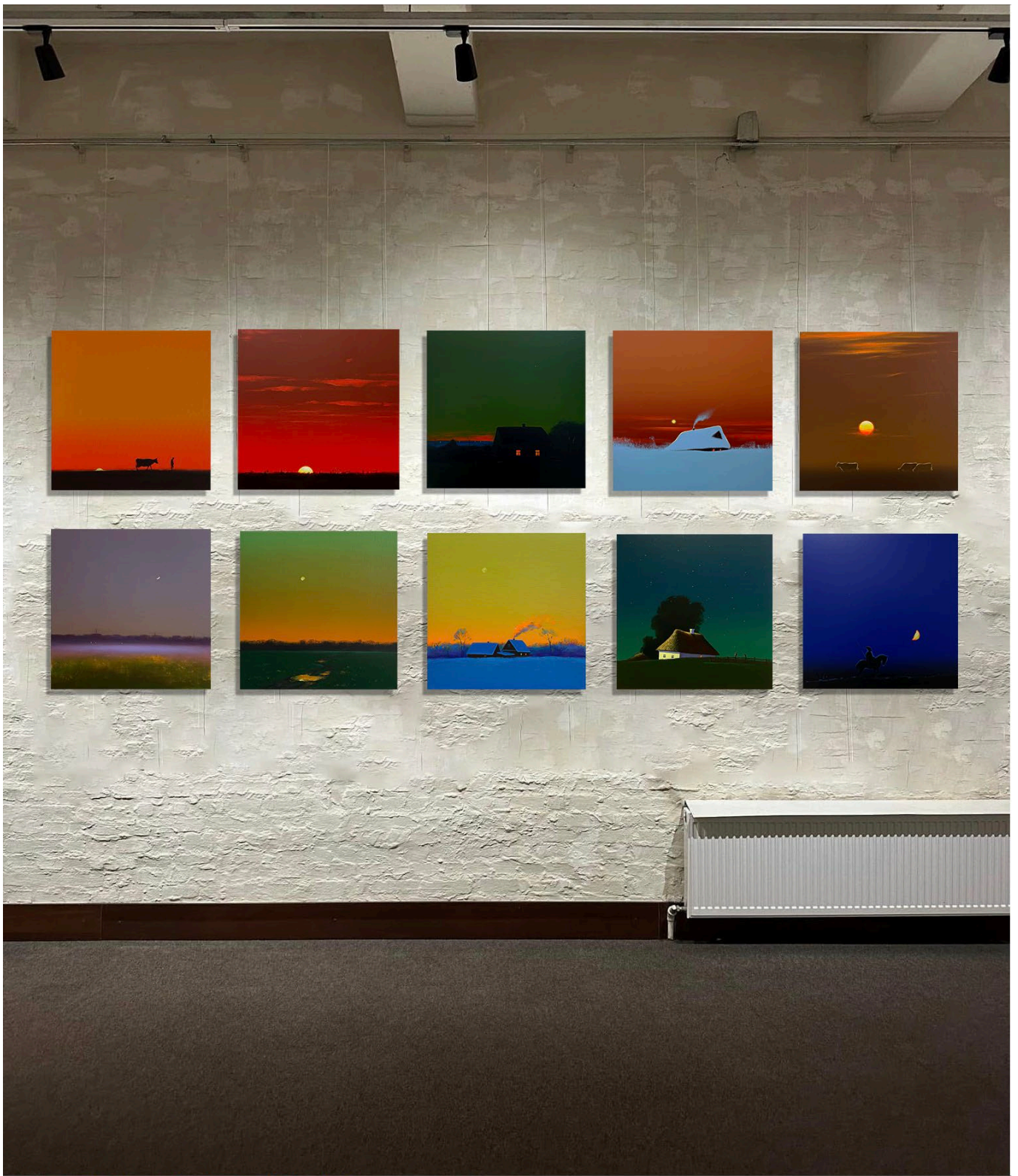
Іл.19. Максим Поливняний, частина живописного панно

Іл.20. Максим Поливняний, частина живописного панно

Іл.21. Максим Поливняний, частина живописного панно

Іл.22. Максим Поливняний, експозиція панно в музеї сучасного Українського мистецтва Корсаків у м. Луцьк на тему "Крізь час". 2024

СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ

- Іл. 1. Архип Куїнджі "Місячна ніч на Дніпрі" 1880
- Іл. 2. Архип Куїнджі «Березовий гай» (1879)
- Іл. 3. Архип Куїнджі «Червоний захід сонця» (1890)
- Іл. 4. Архип Куїнджі «Степ» (1875)
- Іл. 5. «Вечір»
- Іл. 6. Сергій Васильківський «Степ з чумаками»
- Іл. 7. Сергій Васильківський «Козаки в степу»
- Іл. 8. Іван Айвазовський "Дев'ятий вал" (1850)
- Іл. 9. Іван Айвазовський "Чорне море" (1881)
- Іл. 10. Тетяна Яблонська "Ранок"
- Іл. 11. Максим Поливняний, цифрові начерки в Procreate, пошук
- Іл.12. Максим Поливняний, частина живописного панно
- Іл.13. Максим Поливняний, частина живописного панно
- Іл. 14. Максим Поливняний, частина живописного панно
- Іл. 15. Максим Поливняний, частина живописного панно
- Іл. 16. Максим Поливняний, частина живописного панно
- Іл.17. Максим Поливняний, частина живописного панно
- Іл. 18. Максим Поливняний, частина живописного панно
- Іл. 19. Максим Поливняний, частина живописного панно
- Іл. 20. Максим Поливняний, частина живописного панно
- Іл. 21. Максим Поливняний, частина живописного панно
- Іл. 22. Максим Поливняний, експозиція панно в музеї сучасного Українського мистецтва Корсаків у м. Луцьк на тему "Крізь час". 2024